

”Med blicken fast förankrad i ljusspringan...”

ELISABETH BERGSTRAND-POULSEN, 1887-1955,
fredsaktivist, konstnär och författare

Tändsticksask tillverkad i trä med Rädda Barnen-motiv, målat av Elisabeth Bergstrand-Poulsen.
Foto: Wikipedia.

DET ÄR VÄLKÄNT att två av landets mest framstående konstnärinnor, Anders Zorns hustru, Emma, och Carl Larssons hustru, Karin, framlevde sina liv i skuggan av sina män. En annan kvinnlig konstnär, tillika fredsaktivist och författare, som kanske inte är så känd är Anna Albertina Elisabeth Bergstrand-Poulsen. Hon föddes den 12 november 1887 i Långasjö församling, Småland, och avled den 18 februari 1955 i Danmark. Hon var gift med den danske skulptören Axel Poulsen. Paret bodde i Charlottenlund, norr om Köpenhamn.

I sockenstugan i Långasjö kan man se hennes bondelivsskildringar och personporträtt i lysande klara färger som illustrerar många av hennes berättelser från hembygdens miljöer. Hon målade också många porträtt. Flera av hennes böcker översattes till andra språk som danska, nederländska, tyska och engelska.

Kända konstverk

Bergstrand-Poulsen målade två altartavlor. Den stora altartavlan finns i Långasjö kyrka och överlämnades dit som gåva av Axel Poulsen 1957. Den mindre altartavlan finns placerad i Högstorps kyrka i Växjö.

Ett av Bergstrand-Poulsens största konstverk är gobelängen Kvinnans årstider. Kartongen till det som skulle vävas till en gobeläng mätte 5,6 x 3,2 meter. Gobelängen vävdes på Barbro Nilssons ateljé i Stockholm och en av väverskorna var från Långasjö. Gobelängen var färdig 1953. Eftersom den ansågs för stor för re-

sidenset i Växjö, där Elisabeth tänkt sig den, skänktes den till Smålands museum i Växjö, där den efter viss restaurering nu finns på plats. Elisabeth skriver själv om detta konstverk:

”Kvinnans årstider’ är ett monument över kvinnans livscykel för hundraftio år sedan.

Gobelängen är tänkt som en enkel syntes av värendskvinnans liv. Den har fått namnet ‘Kvinnans Årstider’ för att under årstidernas växlingar också få med de skiftande färgerna i vårens, sommarens, höstens och vinterns flora och – delvis – fauna.”

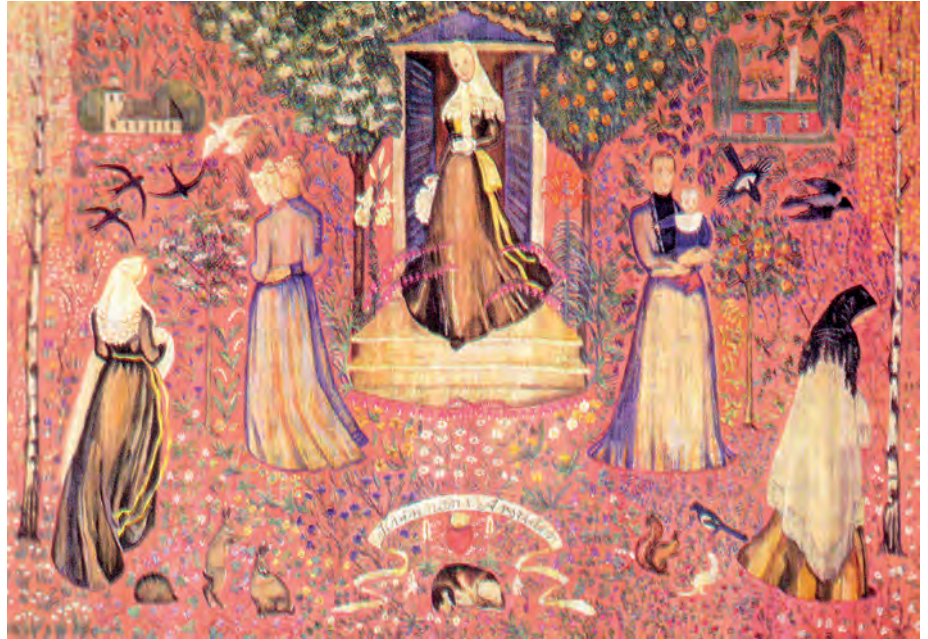
Elisabeth Bergstrand-Poulsen hörde till en generation av kvinnor som utmärkte sig genom aktivt deltagandet i konst och kultur. Under hennes livstid fick kvinnor rösträtt och tillgång till högre utbildning. Elisabeth Bergstrand-Poulsen hade kontakt med tidens kvinnorörelser, inte minst Fogelstadskvinnorna. Hon kände Elin Wägner och var studiekamrat till Siri Derkert, alla starka kulturpersonligheter och aktiva i fredsarbete.

Hon skrev på svenska och hade en nära kontakt till sin barndoms bygd och ett stort antal svenska kulturpersonligheter, till exempel Selma Lagerlöf. Detta trots att hon levde sitt yrkesverksamma liv i Köpenhamn och därmed i ett annat kulturellt fält med annorlunda impulser än i Sverige.

En hänvisning till en inre rörelse eller frihet hos Elisabeth Bergstrand-Poulsen

Den jordiska och himmelska lovsången, altartavla i Långsjö kyrka, oljemålning. Foto: Wikipedia.

Kvinnans årstider, gobeläng. Foto: Elisabeth Bergstrand-Poulsen Sällskapet.

får man av Harriet Löwenhjem, studiekamrat på Konstakademien, som skriver att " ... Lisa Bergstrand kom från ett Smålandshem, läser Nietzsche och hyser socialistiska idéer". Så hade man inte precis föreställt sig en religiös ung kvinna från det gammalkyrkliga Långsjö! Men den nära relationen med Siri Derkert hade satt sina spår, och senare alla impulser från bekantskapskretsen i Köpenhamn, från fysikern Niels Bohr till musikern Hermann D. Koppel och Honorine Hermelins make teologen Vilhelm Peter Grønbech. Elisabeth Bergstrand-Poulsens horisonter vidgades hela tiden.

Budskap om fred

Elisabeth Bergstrand-Poulsen önskade genom sitt författarskap ge en ljus och trygg motvikt till sin tids mörkare händelser och snabba förändringar. Hon var en av många kvinnor i världen som tog ställning mot krig och vapen. Danmark blev utsatt för ockupation och terror under andra världskriget. Och under ockupationen, 1941, var Elisabeth Bergstrand-Poulsen en av de aktiva kvinnorna som bildade "Köbenhavns kvindeliga diskussionsklub" efter inspiration från Göteborg för att värna om det fria ordet.

Molnen över Europa var mörka – tiden var mellankrigs- och krigstid. Obeskriv-

liga grymheter och våldsdåd ägde rum, som förändrade gränser och samhället i stort och människans själar för alltid. Man kan inte förstå Elisabeths böcker och målningar utan att vara medveten om denna bakgrund. Tydligare än hon skriver i sina förord till läsarna kan man inte säga det:

"På alla sidor omgiven av olika former av död vill jag nu skyndsamt rädda mitt lilla stycke sanning. Medan världen brinner vill jag samla mina skatter på bladen av min bok."

"På alla sidor omgiven av olika former av död vill jag nu skyndsamt rädda mitt lilla stycke sanning. Medan världen brinner vill jag samla mina skatter på bladen av min bok. Med blicken fast förankrad i ljusspringan mellan två stora mörker vill jag tala om det som i denna korta tid byggdes upp".

Ljusspringan var den korta tiden mellan världskriget. Hon betraktade själv sitt konstnär- och författarskap som en flaskpost hon skickar ut i världen, världen som är hotad att gå under.

Hon utgav mappen med ljusa barnporträtt som ett budskap om fred och nystart efter kriget.

En andlig och drömmande konstnär

Romanen "Sången" börjar med en i det minsta detalj beskriven vandring av en liten naken flicka en sommarmorgon ute på en blomsteräng. Hon kommer liksom av sig själv eller som i en dröm in i kyrkan under en gudstjänst och sätter sig framför altaret, och förundras över or-

gelmusiken och allt som omger henne. Hon sitter där vi annars bara förväntar att se ett naket gossebarn, Jesusbarnet. Elisabeth låter flickan sitta där ganska länge, och läsaren blir delaktig och dras in i hennes förundran: En ny värld är möjlig. En nutida läsare kan inte låta bli att läsa in vår tids funderingar om det manliga och kvinnliga i kyrkan och religionen. Och barnets sårbarhet – som respekteras idag ännu mindre än den gången.

Källor: Citat från föredrag vid DELS Seminarium i Växjö den 9 april 2014: "Ordet är fritt".

Föredragshållare: Melsene Laux, ordförande Elisabeth Bergstrand-Poulsen Sällskapet.

Läs mer på:

www.elisabethbergstrandpoulsen.se

RAGNHILD GREEK, pensionerad folkhögskollärare bosatt i Knivsta, bland annat varit engelskalärare i Tanzania och Syndien under 1972–89, ombudsutbildare för Svenska kyrkans Mission/Lutherhjälpen. Gift, tre vuxna barn, åtta barnbarn, varav ett i himlen.

ARTIKELN DU JUST LÄST är hämtad ur
tidningen Elsa nr 2/2017, med temat:
Konstens kraft – gestaltning av världar i vardande

ELSA ÄR EN TIDNING om feministisk teologi, kultur och ekumenik
som ges ut av Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, SEK.

BLI MEDLEM i SEK, Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, så får du
tidningen hemskickad i brevlådan 4 gånger om året.

Läs mer och bli medlem på
www.svekumeniskakvinnor.se

